

Sebbersund - Status og betydningen idag

Efter generalforsamlingen 2015 holdt Erik Johansen, tidligere museumsinspektør ved Aalborg Historiske Museum og kontorchef i Kulturarvsstyrelsen foredrag om Sebbersund-udgravningerne.

Erik Johansen finder, at Sebbersund-udgravningerne stadig har stor betydning, ikke blot lokalt men på landsplan.

I vikingetiden var Limfjorden et sund, åbent i øst og vest og dermed et gennemsejlingsfarvand. Som forbindelsesvej mod vest til England- Skotland og Irland og mod nord via Sløjen Kanalen til Norge var Limfjorden et af de vigtigste farvande i det danske rige.

Aggersborg fra 980'erne er landets største ringborg, som således er nøglen til Kattegat. Knud den Hellige samlede ledingsflåden i Limfjorden. Harald Hårderådes flåde undslap måske til Norge gennem Sløjen Kanalen.

I den smalle østlige Limfjord ligger Sebbersund, midt mellem de naturbetingede overgange mellem Himmerland og Vendsyssel ved Ålborg og Aggersund. Fra Sebbersund er der også god kontakt langt sydpå i Himmerland.

Sebbersund ligger tilbagetrukket i bredningen ved Skt. Nikolaj Bjerg.

Den østlige Limfjords "bjerge" har dannet en effektiv meldekæde: Marbjerg, Alsbjerg (med Baunehøj), Skt. Nikolaj Bjerg, Gjøl Bjerg, Voerbjerg (vardebjerg), Signalbakken i Ålborg (som har været brugt næsten op til vore dage til melding af ankomsten af dampskibet Iris), Storvorde (varde), Lillevorde.

Museet kendte til Sebbersund gennem optegnelser fra 1200-tallet. Kilderne taler om Skt. Nikolaj kapel eller kirke. Skt. Nikolaj var skytshelgen for søfarende og nødstedte jomfruer og har de seneste år været model for julemanden.

I slutningen af 1980'erne blev der taget fotos fra Bjerget, som viser aftegninger af grubehuse i kornmarker. Særegent for Sebbersund er at bebyggelsen ligger på det flade fjordland. Museet kendte dengang ikke andre bebyggelser på det lave land. Andre kendte bebyggelser fra tiden ligger oppe på bakkerne. (Senere er der, som det eneste andet sted med aktivitet nær vandet, gjort fund på en banke, som ligger under den nuværende Algade i Ålborg)

I begyndelsen af 90'erne blev der gjort detektorfund, som stammer fra sen germanertid (jernalder), vikingetid og tidlig middelalder. Fundene blev gjort i et depot af opgravet jord. Der var mange fibulaer og mange funddele som viser forbindelse til England, Skotland Irland og Norge.

Mange fund af jern importeret fra Norge samt norske klæbersten. (Syd for Viborg er kværnsten af rhinsten, nord herfor er de af norske sten).

Fundene viser således vestvendt og nordvendt kontakt - ligesom fund fra Aggersborg.

Museet påbegyndte udgravninger foranlediget af et byggeprojekt. Det viste sig snart, at fundene var så spændende, at de kunne tiltrække bevillinger f.eks fra Carlsbergfondet, så udgravningerne kunne fortsættes.

Der blev gjort fund, der tydede på handel udover import, for eksempel hvæssesten af norsk skifer, som blev importeret til Sebbesund og videreforhandlet herfra.

Sydligst i graveområdet blev fundet en kirkegård og mellem denne og området med grubehuse viste fundene et håndværksområde og handelsområde.

Udgravningerne på kirkegården, som var afgrænset af en grøft, viste en lang række grave, og at det var kristne begravelser. Der er ingen gravgaver. Gravene er orienteret øst-vest, og de gravlagte har fået en "hovedpude" af græstørv, så de ser mod opstandelsen i øst. Der var også grave under den daværende vej. Det vurderes at der er hen mod 1000 grave. Der kan være flere, da arealet mellem vejen og Bjerget er ikke undersøgt.

Midt på området blev der fundet stolpehuller, som viser placeringen af en trækirke. Der er ingen grave indenfor kirken, men meget tæt op til den.

Kirkegården er kønsopdelt med mænd på den ene side og kvinder på den anden.

I de fleste grave er der kun bevaret antydning af den begravede, evt rester af tandemalje. Kun hvor kridtet ligger højt er der bevaret skeletrester. Analyser viser, at der blandt de begravede også er "fremmede", altså personer som ikke stammer fra lokalområdet. Særegent for Sebbe er, at en del af begravelserne er sket i småbåde eller dele af både. Der er også fundet barnegrave, nogle er begravet i noget der minder om slagtetrug. Barnegrave er endnu et tegn på at det er en kristen begravelsesplads. Der er ikke fundet små børn i hedenske grave.

Et af mest bemærkelsesværdige fund er en stenkestegrav tæt på kirken med et velbevaret skelet. Der er anvendt mørtel mellem stenene, og det er et af de ældste fund af mørtel i Nordjylland.

I begyndelsen troede arkæologerne, at det var en mandsgrav, men analyser af skelettet viste at det er en kvinde, der er begravet her. Hovedet ligger i en udhugget kalkblok. Kraniet er faldet lidt ned, da pudren, det har hvilet på, er gået til.

Fundene på området viser tæt kontakt til England, og med denne kontakt er det naturligt at den første kristendom stammer fra England, som var tidligt kristnet. Først senere vandt Hamborg-Bremen Kirken indpas i samarbejde med kongemagten.

Andre vidnesbyrd om kontakten til England er, at engelske møntmestre har slået mønter i Ålborg og Lund, lige som de tidligste romanske kirker i Nordjylland viser spor af engelsk arkitektur.

Kongemagten har haft stor interesse i Limfjorden- bygningen af Aggersborg, møntslagning i Ålborg og Ørbæk ved Løgstør. Ålborgs udvikling som kongelig by.

Da fjorden tillukkedes i vest mindskedes kongemagtens interesse i de indre dele af fjorden, da den centrale, strategiske betydning hermed forsvandt.

Erik Johansen konkluderede, at det fortsat er væsentligt at sætte fokus på Sebbesund. Der er stadig mange uafklarede spørgsmål, som venter på senere udgravninger og fortolkninger.

Referat: Hans Heidemann